

Föltámadás a létezésben

Czigány György:
Zárófogadás
Szent István Társulat,
Bp., 2009.
Simon Erika:
Mikor a hervadás is hála
Kairosz, Bp., 2009.

Czigány György két könyve előttem: a *Zárófogadás*, aztán a Simon Erika készítette *Mikor a hervadás is hála* című beszélgetőkönyv. Hála... hála... keresgélek emlékeimben és a könyvespolcon, s rátalállok: a néhány éve kiadott gyűjteményes verseskönyv is ezt a címet viseli.

Tűnődő költő Czigány György, s ez a költőiség jellemző prózai írásaira is. Mintha folyamatosan verset írna – talán azért, mert a költői nyelvezet adja meg számára (prózában is) annak lehetőségét, hogy filozófiáját szavak szépségébe öltöztesse.

A *Zárófogadás* – egyé fonva verset és novellát, riportot és emlékezést – átlépi a műfaji esetlegességek határait, s új értelmezésben áll előttünk az „esemény”, a zárófogadás.

Mi az a filozófiai-teológiai tér, amelyben Czigány György összehívja vendégeit: „A duinói hercegi kastélyban, a győri Duna-parton vagy szadai kertünkben mind vendégei a zárófogadásnak, akiket elme és szív álmaival nyolc évtized együvé sodort” – írja.

Prohászka Ottokárnál találok rá a gondolati hangulatra, amikor azon töpreng, hol találhat megnyugvást és vigaszt. „Nem adhatja meg nekem sem az a világ, melyet természetnek hívnak, sem pedig az emberiség világa, a történelem. Nem meríthetem azt először is a világból, mert jóllehet, a világba tartozom, de igazi, mély öntudatom azt mondja nekem, hogy én itt idegen vagyok. Különös, de igaz! Az ember itt születik, itt ébred öntudatra, itt rak magának fészket, s kiépti a maga különálló kis világát; itt művel földet, nevel virágot és farag bútort; itt él és küzd lelke emlékeivel és tapasztalataival, ezekkel a sötét és fényes árnyékokkal szövi át az életét. Itt választ pályát, s készül rá, sok édes reménnyel biztatja és ámitja magát; eltékozol sok erőt, elveszteget sok napot – halad és félrelép, s aszerint szenved és bűnhődik is, s e nagy tarkaságban úgy tesz, mintha ez a világ az övé volna.”

Mintha erre rímelve a prózavers ritmusával („itt él és küzd lelke emlékeivel és tapasztalataival”) Czigány György, a zárófogadás áttűnő színeit festve: „Nem egyszerre halunk meg, szakadatlanul: egyetlen pillanat Noé bárkájában zsúfolódik össze minden kacat, a múlt anyaga álom, képzelt világnál bizonytalanabb. E dolgokon

ábrándoztam, amikor a zárófogadás külső folyosóján egy pamlagon féloldalt, könyökére dőlve Weöres Sanyit látom, aki persze rég meghalt, most mégis végre újra üdvözölhetem itt.

Akkor talán feleségem, Erika is rám nevet még friss málnabokraink mögül? Ahol napfényes képzelet kozmoszára támad a hiány láncreakciója, ahol visszahulló, újszülött lét lüktet, dobog a húsfalakban, ahol maga a szeretet dörömböl derengő szívkamrába zárva.”

Az ittlét és a soha-meg-nem-érkezés feszítésében metafizikaivá magasodik a költői nyelv, esszéregénybe foglalva. Egyik tizmondatosában (sajátosan cigányi próza-forma) ezzel kapcsolatban írja: „...a költői nyelv gyökerei magába a létbe nyúlnak. A nagy alkotók a Létnak lesznek őrei. A nyelv lényege a lényeg nyelvéné válik. A műremek értésének, élvezésének pillanatában egy eddig még el nem gondolt létigazság derül ki.”

Ehhez a létigazsághoz való viszonyát fejezi ki nála a hála. *Orgonás áhítat* című versében úgy, amikor a hervadás is hála: „Gyertyák, vagy kezek? Imához / emelt kis tornyok? Fehér orgona / sípok lyukas bokor tüdejét / szakadt szél pumpálja, de fuldoklón is zengés az árva / virág-hangszerek értünk / szóló litániája. Mikor a hervadás is hála.”

Simon Erikának így vall a beszélgetőkönyvben, amely mintegy a *Zárófogadás* értelmező szótárának is tekinthető: „Nem voltak megtéréseim, nem voltam olyan, mint Paul Claudel, hogy beálltam a Notre-Dame-ba az oszlop mögé, és egyszer csak hirtelen megéreztem, hogy itt valami szentségnek jelen kell lennie. Nálam valami szorongásból is fakadt a hit. Ha ez nincs, akkor számomra semmi nincs, és ezzel a semmivel nehezebben tudok szembenézni, mint azzal az aggodalommal, hogy esetleg amiben hiszek, az mégis sincs úgy. A kétely még mindig jobb, több számomra. Elviselhetőbb, hogy valamiben kételkedhetem, mint ha nem kételkedhetek semmiben, csak tudomásul veszem, hogy valamitől itt vagyunk a világban. Erre semmilyen ésszerű magyarázat nincsen. Nem leszünk itt, erre sincs magyarázat, és nincs semmi, és nem is lesz semmi?”

A magyar irodalomban halkán, tolakodás nélkül vonul végig – és folytatódik Czigány György művészetében –, amit az újholdasok eszmevilágával és esztétikájával szokás jelezni. Mint egy finom fűga, egy pasztellszínekkel festett kép: olyan a zárófogadás, valamennyi szereplőjével (Ottlik, Borsos, Kormos, Weöres, Nemes Nagy Ágnes, Mándy és a többiek), s a végén visszafogott, éppen ezért legmesszebb zengő tuttiban fogalmazza meg a hála szeretet-kifejtését a szerző felesége halálakor írt versében: „Föltámadsz bennem, mikor meghalok.”

Elmer István